

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

**МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
У СУЧАСНОМУ
СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ**

*(25-літній творчий внесок факультету мистецтв
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка)*

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

За загальною редакцією
Водяного Б. О., Смоляка О. С., Стельмащука З. М.

Тернопіль
2018

УДК 7.091-028.42
ББК 85
М 656

*Рекомендовано до друку вченою радою
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
Протокол №9 від 16.05.2018 року*

Рецензенти:

Круль П. Ф. – доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, академік Академії наук вищої освіти України

Зінків І. Я. – доктор мистецтвознавства, професор кафедри теорії музики Львівської музичної академії ім. М. В. Лисенка

Чайка В. М. – доктор педагогічних наук, професор Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Мистецька діяльність у сучасному соціокультурному просторі (25-літній творчий внесок факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка): колективна монографія / за заг. ред. Б. О. Водяного, О. С. Смоляка, З. М. Стельмашука. – Тернопіль: Факультет мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, 2018. – 440 с.

ISBN 978-617-595-089-2

У монографії розглянуто творчий доробок колективу факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, висвітлено питання теорії, практики та перспективи розвитку художньої творчості на сучасному етапі, виявлено загальні підходи до організації мистецької діяльності в контексті історії становлення факультету мистецтв.

Розкрито форми мистецької творчості факультету мистецтв серед яких: концертна діяльність художніх колективів факультетського та університетського рівнів, організація і проведення фестивалів-конкурсів, культурно-просвітницька творчість викладачів та студентів факультету мистецтв у музичному, театральному, образотворчому та дизайнерському напрямках, та мистецька діяльність окремих персоналій.

Видання адресоване викладачам та студентам вищих навчальних мистецьких закладів та усім тим, хто займається мистецькою діяльністю.

ISBN 978-617-595-089-2

© Факультет мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

3.1.1. Фестивально-конкурсна діяльність бандуристів Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (Євгенєва М. В.)	238
3.1.2. Студентський фестиваль-конкурс «Окрилені піснею»: історія та сьогодення (Буркацька О. Я.)	251
3.2. Концертно-просвітницька діяльність музично-виконавських класів викладачів факультету мистецтв	266
3.2.1. Творчі колективи та солісти-виконавці класів баяну і гітари (Баньковський А. М.)	266
3.2.2. Концертно-просвітницька та конкурсно-фестивальна діяльність випускників фортепіанних класів (Гринчук І. П., Проців Л. Й.)	274
3.2.3. Концертно-просвітницька діяльність випускників класу струнно-смичкових інструментів (Михайлюк О. О.)	303
3.2.4. Концертна та просвітницька діяльність студентів-бандуристів ТНПУ ім. В. Гнатюка (Губ'як Л. В.)	303
3.2.5. Творча діяльність диригентського класу Євгена Гунька (Канюка А. Г., Проців Л. Й.)	315
3.2.6. Культурно-просвітницька і педагогічна діяльність Володимира Семчишина (Ороновська Л. Д.)	322
3.2.7. Ігор Пронь – сподвижник культурно-мистецького життя Тернопільщини (Пронь Н. І.)	330

3.2.5. Творча діяльність диригентського класу Євгена Гунька

Творча діяльність – необхідна умова підготовки фахівців в галузі мистецької освіти. У процесі творчості актуалізуються знання та уміння, здобуті в процесі теоретичної підготовки, формується досвід практичної діяльності, вдосконалюється професійна компетентність.

Творча діяльність випускників диригентського класу Заслуженого артиста України, доцента Євгена Гунька була і залишається активною та різноплановою. Його вихованці є прихильниками творчого методу педагога, який можна охарактеризувати як метод творчого діалогу, співпраці усіх учасників освітнього процесу (студента, викладача, концертмейстера), в якому присутні взаємоповага, толерантність, а також вдумливе та багатопланове прочитання нотного тексту (текст, підтекст, контекст). Багатолітню плідну працю Є. Гунька можна охарактеризувати одним словом – творчість. Саме творчість – особлива прикмета його діяльності, позначена невтомною працею, наполегливістю, високою вимогливістю насамперед до себе на кожному щаблі сходження до успіху в царині музики.

Творчий здобуток Є. Гунька – музичне оформлення вистав, концертні виступи хорових колективів, записи фольклорних джерел у селах, обробки народних пісень для хору з наступним виконанням, вивчення і популяризація кращих надбань музичної класики. Від нотних рядків, вписаних в історію музики минулими епохами, до музичного мистецтва сьогодення – така творча палітра митця.

Хормейстер Є. Гунько – майстерний інтерпретатор пісенних творів, який завжди намагається вивільняти їх від виконавського штампу, глибоко проникати в сутність

авторського задуму. Тому популярні народні пісні, мелодії відомих композиторів-пісенників в інтерпретації Є. Гунька звучать несподівано, по-новому, адже кожне слово, кожна інтонація пережиті ним особисто. Творчий пошук – це складний та тернистий шлях. Та без нього ця справа була б звичайним ремісництвом.

Перший творчий досвід Є. Гунько здобув на посаді диригента і хормейстера Чернівецького обласного музично-драматичного театру (1968–1971) та завідувача музичною частиною, головного диригента Хмельницького обласного музично-драматичного театру (1971–1983), в якому досі згадують виставу за п'єсою О. Карпенка «Комісар капели» про М. Леонтовича. Хор повинен був співати українські народні пісні в обробці композитора. Хору як такого в театрі не було, а мистецтво, переконаний Є. Гунько, вимагає професіоналізму. Він був невблаганним, не вірив нічиєму безголосю, не терпів фальші. Співала вся трупа, займалися піснями більше, ніж репетиціями вистави. Під час спектаклю Є. Гунько сам вийшов на сцену як диригент, хоча вистава такої участі не передбачала. І хор заспівав, а ті, що співали, дивувалися: «Гунько примусив, – з усмішкою пояснювали. То такий чоловік. Говорить мало, а робить за двох» [32].

Кожен твір під орудою Є. Гунька завжди має чітко вибудовану структуру та композицію, а застосування оригінальних методів розспівування з поєднанням інтонаційних та словотворчих елементів сприяють виробленню чіткої дикції хористів, що дає можливість передати зміст виконуваного твору.

Свою педагогічну діяльність Є. Гунько розпочав у 1962 році в Терєбовлянському і продовжив її у Чернівецькому культурно-освітньому училищі. З 1984 року він – старший викладач, згодом доцент кафедри естетичних дисциплін та методики їх викладання Тернопільського

державного педагогічного інституту, сьогодні це – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (ТНПУ). Після організації та на початку функціонування музично-педагогічного факультету (1993 р.) Є. Гунько очолив кафедру музичного виконавства, згодом кафедру вокально-хорових дисциплін ТДПУ ім. В. Гнатюка. Він спрямовує зусилля на створення атмосфери взаєморозуміння і поваги серед викладачів та студентів, працівників усіх допоміжних ланок факультету.

Є. Гунько – вимогливий та справедливий педагог. Він вимагав суворого дотримання навчальної дисципліни, серйозного, зосередженого ставлення до навчання. Разом з тим, йому притаманна доброзичливість, толерантність, повага до колег-викладачів та студентів, здорове почуття гумору, надзвичайна скромність у справах, що стосуються особистих заслуг. Широка ерудиція, глибокі знання історії музичної культури, любов до обраного фаху – риси, які характеризують Є. Гунька-педагога і митця.

Окрім традиційних видів діяльності (навчально-методична, наукова, творча робота), особливу увагу завідувач кафедри приділяв удосконаленню освітнього процесу, пошуку шляхів досягнення практичних результатів спільних зусиль викладачів та студентів, використанню різних форм творчої діяльності, таких як:

- вокальні та інструментальні конкурси;
- творчі змагання навчальних хорів;
- сольні концертні програми окремих виконавців та творчих колективів;
- зустрічі з майстрами мистецтв;
- організація дозвілля працівників кафедри.

З початком запровадження обов'язкового захисту випускниками дипломних робіт поширюється практика творчих дипломних робіт, поєднання теоретичного розгляду теми з музичним виконавством. Так, темою дипломної роботи

випускника Антона Назаркевича стала постановка музичної казки «Івасик-Телесик» за твором М. Кропивницького, випускниця Лілія Вовк підготувала роботу «Гортаючи народний календар» (календарно-обрядові пісні) силами учнів середньої школи села Кутківці, Марія Шестопапка – «Традиції українського весільного обряду на Тернопільщині», залучивши до роботи жителів та учнів місцевої школи села Буцнево.

Під керівництвом Є. Гунька кращі студенти мали можливість в повній мірі реалізувати свій творчий потенціал. Наприклад, студент Юрій Бойко здійснив концертне диригентське виконання опери С. Рахманінова «Алеко», студентка Світлана Протасевич підготувала із солістами та навчальним хором концертне виконання опери С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм». Спільні разом із студентами творчі роботи стали резонансними подіями в житті університету. Принагідно варто згадати виконання студентами класу доцента Є. Гунька «Урочистої меси» В. А. Моцарта, практичної частини творчої дипломної роботи «Духовні твори М. Леонтовича» з хором церкви Матері Божої Неустанної помочі м. Тернополя, мистецької програми «Великодні дзвони», мистецькі дійства до Дня Матері тощо.

Ефективною формою творчої роботи за ініціативи Є. Гунька стало залучення до співпраці з шкільними колективами майстрів мистецтв та відомих педагогів міста. Так, приміром, експериментальну постановку дитячої опери «Ріпка» (музика М. Голещанова, слова Левка Крупи) за українськими народними казками (1989 р.) було здійснено спільно з учнями школи-лабораторії Тернопільського державного педагогічного інституту, а нині Тернопільської ЗОШ №24 за участі доктора педагогічних наук, професора Е. Гришина та режисера Тернопільського обласного музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка, Народного артиста України П. Загребельного. Учасниками

постановочної групи були також Заслужений працівник культури В. Починок, викладачі інституту С. Леденьова, Г. Олексин (Мисько), М. Ціж (Євгенєва), О. Ясній, концертмейстери Л. Проців та Л. Тимчак. Проект отримав великий громадський резонанс та позитивні відгуки фахівців [35].

За час роботи в ТНПУ ім. В. Гнатюка доцент Є. Гунько виховав кілька поколінь диригентів і хормейстерів, які використовують і розвивають настанови свого педагога у сфері вокально-хорової практики. Педагогічні та мистецькі традиції викладача продовжують виховані ним талановиті учителі та організатори позашкільної роботи, зокрема учителі-методисти, переможці обласного туру Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року» Н. Вислоцька, Л. Вовк, М. Шестопалка та інші.

Виховувати піснею – творче кредо Є. Гунька. Виховувати і навчати майбутніх учителів музики на заняттях керованої ним капели «Освіта» (згодом загальноінститутського студентського хору), жіночого хору факультету підготовки вчителів початкових класів, навчального хору музично-педагогічного факультету, чоловічого вокального квартету «Акорд» [48]. Репетиції та виступи мистецьких колективів під керівництвом Є. Гунька – своєрідний майстер-клас для студентів і молодих колега-фахівців. Маючи багаторічний досвід завідувача музичними частинами і головного диригента музично-драматичних театрів, автора музичного оформлення вистав, Є. І. Гунько надає особливої уваги досягненню точної інтонації та строю виконуваного твору [6]. В диригентській манері митця простежуються риси школи М. Колесси. Його жестам притаманна точність, лаконічність, стриманість, і разом з тим емоційна наповненість. Є. Гунько-диригент надзвичайно вимогливий до культури звуку, тембрового забарвлення звучання хору, ансамблевої злагодженості

голосів. Він ретельно працює над чистотою інтонації, гармонії, над дикцією, голосоведенням, тембровим злиттям голосів. Митець також надає великого значення роботі над формою, драматургією кожного твору, відтворенням художнього стилю, особливостей авторського письма композитора, що призводить до майстерної та переконливої інтерпретації хорових та інструментальних творів [35].

Студентські хорові колективи під керівництвом Є. Гунька – учасники усіх вузівських мистецьких заходів з відзначення знаменних і святкових дат у м. Тернополі та області. Так, пам'ятним для громадськості міста став концертний виступ хорової капели «Освіта» в Палаці культури і мистецтва «Березіль» ім. Л. Курбаса у 1994 році. Хор виконав «Заповіт» Г. Хоткевича в супроводі малого симфонічного оркестру. Жіночий хор під керівництвом Є. Гунька здійснював гастрольні турне також і поза межі області. Студентам-учасникам хору запам'ятались концертні поїздки до Івано-Франківська та Кам'янця-Подільського Хмельницької області, зустрічі та спілкування із студентами місцевих педагогічних вузів [32; 35].

На особливу увагу заслуговує створений Є. Гуньком з числа студентів чоловічий вокальний квартет «Акорд» (1998 р.), який успішно гастролює теренами України і далеко за її межами. В репертуарі квартету – кращі пісенні надбання вітчизняних і зарубіжних авторів в майстерному аранжуванні його керівника. Та на першому місці – українські народні пісні. Учасники квартету «Акорд» повертають слухачам народну пісню, збагачену чотириголосним професіональним виконанням.

Виховання особистості засобами музики, вважає Є. Гунько, – невичерпне джерело можливостей для учителя-музиканта. Уроки музики в школі мають бути уроками радості, романтики, зустрічей з героями народних пісень, переказів і легенд. Добро і зло, любов і ненависть, пам'ять,

вічність, героїзм, – вони тисячоліттями втілені у пісні, особливо в тій, що словом і музикою об'єднує, надихає, і творить із дитини – Людину.

Залюбленість у справу всього життя, повага до колег та студентів, відсутність зайвого багатослів'я, надзвичайна витримка і терплячість – саме ці його риси творчої особистості педагога створювали атмосферу взаєморозуміння та співпраці. З ним цікаво і легко працювати, проте з повною віддачею [32; 35].

Скромний і позбавлений марнославства, Є. Гунько завжди намагався бути на другому плані – і в робочому кабінеті, і в класі, і особливо на сцені. «Навіщо звертати на себе увагу? – переконував майбутніх диригентів. – Ми, хормейстери, не повинні заважати слухачам сприймати звучання хору. Адже саме хор – головна дійова особа сцени» [32].

Творча діяльність диригента і педагога Є. Гунька, студентів та випускників його класу – важлива сторінка в історії становлення та розвитку факультету мистецтв ТНПУ ім. В. Гнатюка. Митець став одним із засновників диригентських класів у педагогічному вузі, одним з організаторів музично-педагогічного факультету, провідним диригентом не тільки навчального закладу, але й міста та області. Можемо з впевненістю стверджувати про існування на факультеті мистецтв такого феномена, як «школа Євгена Гунька», мистецькі та педагогічні традиції якої продовжують чисельні випускники та вихованці.

Список використаних джерел

1. Ансамбль бандуристів ТНПУ імені Володимира Гнатюка побували на «SECOND WORLD MUSIC WEEK» в Китаї. URL: <http://tnpu.edu.ua/news/1630/>.
2. Баньковський А. Вокально-інструментальні ансамблі як навчальні осередки (на прикладі ТНПУ ім. В. Гнатюка). Слов'янське музичне мистецтво в контексті європейської культури: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів. Вінниця: ТОВ «Нілан», 2015. С. 52-55.
3. Баньковський А., Лемішка Я. Тернопільська обласна філармонія як осередок культурного життя регіону (друга половина XX – початок XXI ст.). Молодь і ринок. 2017. № 6 (149). С. 99–103.
4. Бойко Т. Якщо не співаємо, день видається нецікавим. Свобода. 2003. №9 (1621). С. 4.
5. Бурбан М. Українські хори та диригенти: монографія. Дрогобич : Посвіт, 2007. – 668 с.
6. Вербицька Т. Одна до музики любов (маестро з обласної філармонії В. Семчишину – 50). Вільне життя. 1999. 1 трав.
7. Вербицька Т. Чотири голоси злилися воедино. Вільне життя. 1999. 5 червня. С. 4.
8. Виспінський І. «Срібні струни» бандури – з посвятою. Фестиваль-конкурс. Свобода. 2006. № 35 (2037). С. 6.
9. Вітер В. Симфоджаз-оркестр відзначив ювілей. Вільне життя. 2002. 6 квіт. С. 4.
10. Гринчук І. До проблеми опанування навчально-виконавським репертуаром (на прикладі творчості Богдани Фільц). Молодь і ринок. 2008. № 2 (37). С. 20–24.

11. Гринчук І. Роль родини Барвінських у діяльності Тернопільської «Просвіти». Василь Барвінський і сучасна музична культура: збірник наукових праць / упор. В. Грабовський, Л. Філоненко, Л. Німилович. Дрогобич: Посвіт, 2012. С. 89–99.
12. Гринчук І., Бурська О. Проблеми музичного мислення: теорія і методика розвитку. Діалектика музичного логосу та ейдосу: навч.-метод. посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 224 с.
13. Гринчук І., Горбач О. До проблеми оновлення навчального репертуару фортепіанними творами українських композиторів. Слов'янське музичне мистецтво в контексті європейської культури: матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції. Вінниця: ТОВ «Нілан», 2015. С. 16–20.
14. Губ'як Д. В. Грай, «Кобзарю». Наукове видання: монографія / відп. ред. Т.М. Баран. Львів: «ТеРус», 2010. 280 с.+ 12 с. іл.
15. Губ'як Д. В. Кобзарство Тернопільщини: соціокультурний аспект. Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Івано-Франківськ, 2014. Випуск 2829. Ч. 2. С. 151–156.
16. Губ'як Д. В. Ой есть в лісі калина. Аранжування для ансамблів бандуристів. Львів: «ТеРус», 2009. 12 с.
17. Кашкадамова Н. Виконавська інтерпретація у фортепіанному мистецтві ХХ сторіччя: підручник. – Львів: КІНПАТРИ ЛТД, 2014. 344 с.
18. Кобзарство Тернопілля. Вісник Тернопільського обласного осередку Національної спілки кобзарів України. Спецвипуск. Тернопіль, 2006. 4 с.
19. Любка Колесса, українська піаністка: Статті та матеріали / ред.-упор.: Н. Кашкадамова, В. Бобицька. Львів: Літопис, 2011. 460 с.

20. М'ясков К. О. Концертіно №3 для бандури з оркестром (клавір): ноти / упоряд. та метод, рекоменд. Д. Губ'як. Львів: «ТеРус», 2009. 24 с.
21. Масол Л., Гринчук І. Фортепіано (1–12 класи). Програми з профільних предметів для спеціалізованих шкіл музичного профілю / упор. О. В. Корнілова, О. В. Гайдамака. Х.: Вид-во «Ранок», 2009. С. 75–112.
22. Михайлюк О. Твори композиторів Тернопілля ХХ – початку ХХІ століття в класі основного музичного інструмента (скрипка). Стратегії підвищення якості мистецької освіти в контексті змін сучасного соціокультурного простору. матеріали і тези І міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 13–14 жовтня 2017 р.). Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2017. С. 22–26.
23. Музична Тернопільщина: бібліографічний покажчик / уклад. В. Я. Миськів, вступ. ст. О. С. Смоляк, ред. Г. Й. Жовтко. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 288 с.
24. На музичних меридіанах. Тернопільському музичному училищу ім. Соломії Крушельницької – 50 / ред. М. Ониськів, упор. М. Подкович. Тернопіль: Джура, 2008. 120 с.
25. Ніколайчук Г. Браво, «Акорде!». Вільне життя. 2017. № 43 (15883). С.5.
26. Перший обласний фестиваль – конкурс кобзарського мистецтва «Кобза», присвячений 191-й річниці від Дня народження Т. Г. Шевченка: буклет. Тернопіль, 2005. 32 с.
27. Приватний архів Баньковського А. / Архів неупорядкований.
28. Приватний архів Буркацької О. / Архів неупорядкований.
29. Приватний архів Гринчук І. / Архів неупорядкований.
30. Приватний архів Губ'яка Д. / Архів неупорядкований.

31. Приватний архів Канюки А. / Архів неупорядкований.
32. Приватний архів Михайлюк / Архів неупорядкований.
33. Приватний архів Проня І.І. / Архів неупорядкований.
34. Приватний архів Проців Л. / Архів неупорядкований.
35. Пронь Ігор Іванович / Б. Петраш // Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2009. Т. 4. С. 679.
36. Проців Л. Історія музичної педагогіки в Україні: навч. посіб. Тернопіль: ТНПУ імені В. Гнатюка, 2013. 230 с.
37. Проців Л. Педагогічні засади Василя Барвінського. Василь Барвінський в контексті європейської музичної культури: статті та матеріали / редактор-упорядник О. Смоляк. Тернопіль: Астон, 2003. С. 98–103.
38. Проців Л. Становлення фахової музичної педагогіки в Галичині. Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. Тернопіль, 2001. № 2. С. 32–37.
39. Родько О. Народження колективу-особистості. Свобода. 2003. №8. (1620). С. 5.
40. Семчишин В. «Усе мое життя минає в нотах»: розмова із керівником симфоджаз-оркестру. Свобода. 2002. 26 березня.
41. Симфоджаз-оркестр: Творча біографія (1992–2002). Тернопіль, 2002. 8 с.
42. Смоляк О. Микола Миколайович Шамлі. Творчий портрет. Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. 100 с.
43. Стельмащук З. М. Творча діяльність народно-інструментальних оркестрових колективів Тернопільщини II половини ХХ – початку ХХІ ст. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство.

- За ред. О. С. Смоляка. Тернопіль. Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. №2. С. 55–56.
44. Фортепіанні твори М. Вериківського: навч.-метод. посіб. / упоряд.: І. Гринчук, О. Горбач. Тернопіль: Астон, 2016. 106 с. (12 іл.).
45. Фортепіанні твори українських композиторів: навч. посіб. / упоряд.: І. Гринчук, О. Горбач. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2017. 132 с.
46. Чарівні струни та голоси з України ансамблю бандуристів з ТНПУ ім. В. Гнатюка зривали бурні аплодисменти та овації у Франції. URL: http://tnpu.edu.ua/news/1250/?clear_cache=Y.
47. Чубата Д. Коли пісня виходить у люди. Вільне життя. 2014. №49. (15577). С. 5.
48. Шпак В. І. Пішов у вічність музикант // Alma mater в іменах... Кременець : Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Т. Шевченка, 2015. Кн. 3. С. 44–53.